

Innst. S. nr. 11

(2006-2007)

Innstilling til Stortinget fra utenrikskomiteen

St.meld. nr. 26 (2005-2006)

Innstilling fra utenrikskomiteen om nordisk samarbeid

Til Stortinget

SAMMENDRAG

Stortingsmeldingen om nordisk samarbeid er utarbeidet av samarbeidsministerens sekretariat i Utenriksdepartementet i samarbeid med Statsministerens kontor og alle departementene. Kapittel 2 og 3 handler om det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd i 2006 og det nordiske samarbeidet knyttet til Østersjørådet, Barentsrådet og Arktisk råd. Kapittel 4 gir en oversikt over arbeidet for å bygge ned grensehindre mellom de nordiske land. Kapittel 5 gir en oversikt over de viktigste tverrfaglige samarbeidsområdene. I kapittel 6 blir det faglige samarbeidet i de ulike ministerrådene omtalt, og kapitlet gir et overblikk over det formelle sektorsamarbeidet. Kapittel 7 orienterer om det nordiske samarbeidet utenfor Ministerrådet, dvs. det uformelle nordiske regjeringssamarbeidet.

Den norske delegasjonen til Nordisk Råds egen rapport fremlegges som separat dokument.

Norges formannskap i 2006

Norge har i 2006 formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeidet. Hovedprioriteringene i formannskapsprogrammet er nordområdene og hva de har å si for Norden og Europa, fremtiden til den nordiske velferdsmodellen og behovet for å møte globaliseringen med kontinuerlig kunnskapsutvikling og innovasjon.

Det norske formannskapet har i 2006 videreført arbeidet fra tidligere formannskap med å sikre åpne grenser i Norden, og med fornyelse og effektiviseringen av det nordiske samarbeidet. Som et ledd i struktur- og moderniseringsarbeidet av Nordisk Ministerråd var det enighet om å redusere tallet på ministerråd fra 18 til 11 med virkning fra 1. januar 2006. Norge har

som formannskapsland gjennomført denne omleggingen. Følgende syv ministerråd ble nedlagt: Bygg og bolig, Transport, IT, Konsument, Narkotika, Energi og Regional. Ansvar for de områdene som lå under ministerråd som er nedlagt, blir i en overgangsperiode lagt under samarbeidsministrene. For dette formålet ble det opprettet en såkalt strukturpulje på vel 7 mill. DKK. Det vil fortsatt ta noe tid før alle organisatoriske ordningene er på plass. I tiden fremover skal det også vurderes om hvordan ministerrådene skal prioritere innenfor sin sektor. Utdannings- og forskningssamarbeid er langt på vei ferdig med omstillingen, og kulturområdet gjennomfører under det norske formannskapet i år en dyptpløyende sektorreform. Det er grunn til å forvente at den samlede effekten av disse prosessene blir et fremtidig styrket nordisk samarbeid.

Det utestående arbeidet i den strukturelle reformprosessen i Nordisk Ministerråd gjelder budsjettet. Ministerrådet har en egen budsjettekspertgruppe med mandat til å se på budsjettoppstillingen og budsjettlayout, prisjustering, likviditet, prosjektadministrasjon (inkl. treårsdisposisjonsregelen) og budsjettet som et politisk styringsverktøy. Ambisjonen er at eventuelle endringer er med allerede i ministerrådsbudsjettet for 2008.

I løpet av 2006 er det utviklet et godt samarbeid mellom det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd (NMR) og det russiske formannskapet i Europarådet. De skal i fellesskap holde en konferanse i St. Petersburg med fokus på funksjonshemmede barn og familiene deres.

Formannskapet har i 2006 satt fokus på det nordiske samarbeidsprogrammet for likestilling 2006-2010, og det er satt i gang en studie om hvilke virkninger familiepolitiske ordninger har i forhold til likestilling mellom kjønnene. Dessuten er den nordiske handlingsplanen "design for alle/universell utforming" prioritert.

Velferdsmodellen fungerer godt, men er stadig under press. Formannskapet har også involvert et nordisk ungdomspanel som skal gi sitt bidrag om holdninger til velferdspolitik.

Det viktigste initiativet i 2006 innen helse- og omsorgssektoren er en nordisk løsning for å utvikle influensavaksine. Det er imidlertid uenighet om hvilken modell man ønsker å benytte.

Sektorprogrammet for utdanning og forskning bygger på en av hovedpilarene i det norske formannskapsprogrammet; kunnskap, fornyelse og verdiskaping. I 2006 skal lærerutdanningen i Norden kartlegges med hensyn til lese- og skriveopplæring. Formannskapet, i samarbeid med Europakommisjonen, arrangerer en konferanse i København 16.-18. oktober om investeringer i kunnskap og innovasjon.

Klimaendringene og miljøgiftene i Arktis, sammen med styrking av lokaldemokratiet i miljøvernarbeidet, har vært de norske prioriteringene i det nordiske miljøvern samarbeidet i 2006.

Kulturministrene vedtok at en ny struktur for kultur- og mediasamarbeidet skal tre i kraft 1. januar 2007. På kulturområdet har det norske formannskapet fokusert på å øke barn og unges tilgang til nordiske kunst- og kulturuttrykk, den nordiske språkforståelsen og den nordiske samhörighet. Formannskapet har arbeidet med å utvikle et nordisk medieprogram med produksjon av dataspill for barn og unge med kvalitetsinnhold.

Det nordiske næringspolitiske samarbeidet er basert på "Nordisk innovasjonspolitisk samarbeidsprogram 2005-2010" og "Nordisk næringspolitisk samarbeidsprogram 2006-2010" som er vedtatt av de nordiske næringsministrene.

Nærområdene

Et eget Russlandsprogram 2006-2008 har erstattet tidligere nærområdeprogrammer. Målet er at partnerskapet med Nordvest-Russland skal bidra til en demokratisk samfunnsutvikling, markedsøkonomi og bærekraftig utvikling. Det viktigste virkemiddelet vil være folk-til-folk-samarbeid gjennom stipend- og utvekslingsordninger. Programmet fylles nå med innhold og skal være operativt fra begynnelsen av 2007.

Det er utviklet et godt samarbeid mellom det norske formannskapet i Nordisk Ministerråd og det russiske formannskapet i Europarådet. Et nytt samarbeidsprogram for Arktis gjelder fra 1. januar 2006, samtidig med det nye Russlandsprogrammet 2006-2008. Ministerrådet åpnet et kontor i Kaliningrad som vil innebære en forsterkning av samarbeidet med Nordvest-Russland.

Det bilaterale samarbeidet mellom de nordiske og baltiske land skal få et mer politisk innhold, og tradisjonell prosjektaktivitet skal trappes ned. Sentrale samarbeidsområder forventes å bli grenseoverskridende regionalt arbeid innenfor forskning og innovasjon, helse- og sosialspørsmål, miljø og bærekraftig utvikling samt IT. Nordisk Ministerråd brukes som en ramme for uformelle samråd og gjensidige orienteringer om EU/EØS-spørsmål. EUs nordlige dimensjon er også viktig for Norge, heretter kalles det Den nordlige dimensjon siden land utenfor EU som Russland og Norge nå er med som samarbeidspartnere.

Østersjørådet er et sentralt forum for dialog og praktisk samarbeid både på nasjonalt og regionalt nivå.

Regjeringen vil bidra til at samarbeidet i rådet fortsetter på sentrale områder som energi og miljø/atomsikkerhet, kamp mot kriminalitet og menneskehandel, økonomisk samarbeid og informasjonsteknologi. Islandsk formannskap ble avløst av Sverige i 2006.

Etter at de tre baltiske landene og Polen ble medlemmer av EU, er det oppstått en ny situasjon der bare tre av medlemslandene i Østersjørådet nå ikke er EU-medlemmer: Norge, Russland og Island. Alle medlemmene og Europakommisjonen bekrefter at Østersjørådet har en viktig rolle i det videre arbeidet med å gjøre Østersjøregionen til et enda mer livskraftig område for økonomisk og sosial fremgang.

Barentssamarbeidet skal bidra til at Russlands rolle i det europeiske samarbeidet styrkes, og fremme bærekraftig utvikling i regionen. Samarbeidet er også blitt viktig instrument for utviklingen av norsk nordområdepolitikk. Det er en målsetting at Nordland, Troms og Finnmark fylkeskommuner skal spille en aktiv rolle i Barentssamarbeidet. Regjeringen medvirker blant annet til en årlig finansiering til Barentssekretariatet. Fra norsk side er det også tatt et initiativ for å opprette et internasjonalt sekretariat for Barentssamarbeidet i Kirkenes. Arbeidet med tilretteleggingen er i gang. Finland har formannskapet i Barentsrådet fra november 2005 til november 2007.

I Arktisk råd kan de nordiske landene trekke USA, Canada og Russland med i løsningen av felles problemer knyttet til miljøvern og bærekraftig utvikling i nordområdene. Norge har formannskapet i Arktisk råd i perioden 2006-2008. Programmet for det norske formannskapet er utarbeidet i samråd med Danmark og Sverige, som skal ha de to neste formannskapene. Koordinert program for det nordiske formannskapsperioden i Arktisk råd 2006-2012 vil gjøre det mulig med et mer langsiktig og fokusert arktisk samarbeid. Det norske formannskapet har tre prioriterte områder; helhetlig ressursforvaltning, klimaendring og effektivisering av samarbeidet. En viktig dimensjon ved samarbeidet i Arktisk råd er urfolkenes status som permanente deltakere.

Nordisk Ministerråd er en viktig aktør i partnerskapet for helse og livskvalitet i Den nordlige dimensjonen. I 2006-2007 er det Litauen som leder arbeidet. *Helsesamarbeidet* er viktig i det nordiske samarbeidet med naboombådene. Forekomsten av alvorlige, smittsomme sykdommer er gjennomgående høyere enn i Norden. Særlig urovekkende er situasjonen med hensyn til hiv/aids og multiresistent tuberkulose.

Grensehindringer mellom de nordiske landene

Det er arbeidet med fjerning av gjenstående grensehindringer under det norske formannskapet 2006. Den tidligere danske statsministeren Poul Schlüter avsluttet i januar 2006 sitt oppdrag for samarbeidsministrene. Formannskapet har søkt en ny arbeidsform som i større grad skal bidra til den nødvendige politiske og administrative dynamikken som trengs i det nordiske samarbeidet om grensehindringer. Regjeringen og samarbeidsministrene har kommet frem til at det vil være formålstjenlig med etablering av "pådriverordninger" i

noen utvalgte ministerråd. På den måten ønsker man å trenge dypere inn i de enkelte fagområdene, som videre vil bidra til konkrete løsninger på grensehindre. Fagministrene vil selv kunne utarbeide detaljene på grunnlag av overordnet mandat fra samarbeidsministrene. Det ser ut til at det er mest relevant å øke innsatsen på følgende områder; næringslivsområdet, sosial- og helseområdet, finans- og skatteområdet og utdanningsområdet.

Fjerning av grensehindre for næringslivet i Norden har vært et spesielt prioritert tema i det norske formannskapsåret, og nye former for det videre arbeidet med å fjerne slike grensehindre er vurdert, så som forenkling av administrative forskrifter og retningslinjer som fremstår som irritasjonsmomenter for aktører i næringslivet.

Nordisk Ministerråd legger vekt på at Nordens innbyggere skal få korrekt informasjon om eksisterende regelverk. Ministerrådets fremste hjelpemiddel er "Hallo Norden" som består av fem nasjonale kontorer, og som har en koordineringsenhet i København. Det er opprettet et telemedisinsk samarbeidsforum i regi av Nordisk Ministerråd for å få til et bredere samarbeid innen e-helse og telemedisin. Nasjonalt senter for telemedisin i Tromsø har fått i oppdrag å yte sekretariatshjelp til samarbeidsforumet.

Grensehindringsarbeid er også omfattende innenfor grenseregionalt samarbeid, innenfor justisområde, utdannings- og forskningssamarbeid, IT i helse- og sosialsektoren, kulturområdet og finansområdet.

Tverrfaglig samarbeid

Det har i perioden vært to nordiske statsministermøter, i Reykjavik i 2005 og på Svalbard i juni 2006. Det neste nordiske statsministermøtet finner sted i forbindelse med sesjonen i Nordisk Råd i København, 31. oktober-2. november 2006.

Statsministrene har blant annet diskutert prioriteringer for de danske og norske formannskap i Nordisk Ministerråd i 2005 og 2006, de selvstyrte områdenes deltakelse i det nordiske samarbeidet, moderniserings- og effektiviseringsprosessen i Ministerrådet, nedbygging av grensehindre mellom de nordiske landene, nordiske verdier og den nordiske samfunnsmodellen som et internasjonalt konkurransefortrinn ("Norden som global vinnerregion"), nordisk kriseberedskap og vern mot fugleinfluenza.

Statsministrene har diskutert internasjonale spørsmål, blant annet situasjonen i Darfur, Iran, Irak, Afghanistan, terrorisme og FN. Ut over dette blir statsministrene jevnlig holdt orientert om andre sentrale og aktuelle spørsmål som står på Nordisk Ministerråds dagsorden. Regjeringen ser på statsministermøtene som viktige for det nordiske samarbeidet.

Statsråd Heidi Grande Røys har vært nordisk samarbeidsminister siden 17. oktober 2005 og kommer til å ha fem møter dette år sammen med de andre nordiske samarbeidsministrene. En viktig oppgave for samarbeidsministrene er ministerrådsbudsjettet og økonomistyring. Budsjettet for 2006 ble vedtatt i dialog med Nordisk Råd. Budsjettet hadde en reell nedgang i akti-

vitetsrammen på 10 mill. DKK sammenlignet med 2005. I 2006 ble det etablerte en såkalt omprioriteringspulje underlagt samarbeidsministrene. Denne budsjettposten ble finansiert ved en proratareduksjon på 2 pst. i ministerrådsbudsjettene og var totalt på 16,3 mill. DKK. Disse midlene ble underveis i budsjettprosessen fordelt til prioriterte områder. NordForsk fikk 10 mill. DKK, Nordisk Atlantsamarbeid (NORA) 1,5 mill. DKK og det språkpolitiske samarbeidet 1 mill. DKK. Mindre beløp ble disponert til å øke innsatsen i den sivile kriseberedskapen og i telemedisin. Det er forventet at en lignende ordning med en omfordelingspost vil bli en del av Ministerrådets budsjett for 2007. I dette budsjettet er spesielt kultur, forskning og innovasjon, samarbeidet med Nordvest-Russland og Arktis fremhevet som prioriterte områder. Dette er drøftet med Nordisk Råd.

Færøyene har siden 2003 søkt om selvstendig medlemskap i Nordisk Råd og Nordisk Ministerråd. Samarbeidsministrene har bedt generalsekretæren i Nordisk Ministerråd å kartlegge stillingen til de selvstyrte områdene i det nordiske samarbeidet. Rapporten er nå til vurdering i de enkelte land.

Det nordiske samarbeidet er et viktig instrument i Regjeringens europapolitikk. Ministerrådets arbeid med europaspørsmål har i stor grad karakter av samråd, informasjonsutveksling og identifisering av felles interesser. Den nye samarbeidsformen for å styrke koblingen mellom de nordiske og baltiske EU-medlemmene (3+3) og Norge/Island (2). Norge og Island inkluderes ved behov i de uformelle 3+3-møtene som blir holdt før møte mellom EUs utenriksministere (GAERC). Det var to slike møter i 2005, og Norge skal delta i et møte høsten 2006.

Norges kontakt med formannskapet i EU er av stor betydning. Det finske formannskapet høsten 2006 gir Norge etter Regjeringens skjønn særlig gode vilkår for å påvirke agendaen i EU. Europaaktiviteten til Nordisk Ministerråd innebærer samarbeid med EU-organene i Brussel,

Estland, Latvia og Litauen og syv andre land ble 1. mai 2004 nye medlemsland i EU og EØS. Utvidelsen fører til økt stabilitet og velferd i hele Europa, men EU-medlemskap løser ikke alle problemer de nye medlemslandene står overfor. Det er derfor viktig med tett samarbeid med nordiske land. Under EØS-finansieringsordninger vil de tre baltiske landene i perioden 2004-2009 få 154 mill. euro som skal bidra til en økonomisk og sosial utjevning i Europa.

Nordisk samarbeid inngår i et bredere europeisk samarbeid som medfører stadig justeringer i det nordiske samarbeidet. Norge støtter blant annet opp om EUs nærområdepolitikk (*European Neighbourhood Policy* - ENP) som har som målsetting å motvirke nye skillelinjer i Europa.

De nordiske samarbeidsministrene (MR-SAM) vedtok 1. mars 2006 Nordisk Ministerråds nye strategi for barn og unge i Norden. Den slår fast at alle sektorer har et ansvar for å ivareta et barne- og ungdomsperspektiv hvor det er relevant.

"Nordisk miljøstrategi for jord- og skogbruk" er et tverrsektorielt samarbeid mellom miljøstyresmaktene og jord- og skogbruksstyresmaktene i de nordiske landene. Det har det siste året blant annet vært aktivitet på området landskap, bygdeutvikling og miljø. Det nordiske arbeidet på miljøøkonomiområdet blir ivaretatt av en egen kontaktgruppe.

Energidimensjonen i klimapolitikken har lenge vært et viktig tema for Nordisk Ministerråd og er et samarbeid mellom energisektoren og miljøsektoren for å utnytte synergien i samspillet mellom globale, klimapolitiske og energipolitiske utfordringer. Samarbeidet er utviklet gjennom den tverrsektorielle Klimagruppen. I 2006 skal det vurderes hvor sårbart Norden er for klimaendringer og hvordan klimaendringer kan påvirke energiproduksjon og -forbruk.

Nordisk genressursråd følger opp ministererklæringen om rettigheter og tilgang til genetiske ressurser. I tillegg har NGR fokusert på oppfølging av Nordisk Råds tilråding 16/2003 om sameksistens mellom konvensjonelle og genmodifiserte planter. Det er arrangert et seminar om dette temaet. I 2006 vil det bli satt i gang et prosjekt som skal vurdere de rettslige rammene for utveksling av husdyr genetiske ressurser. Det er foreslått at Nordisk genressursråd skal erstattes av en nordisk genressurskomité i 2006 som vil videreføre rådets mandat. Det norske formannskapet og NMR-sekretariatet leder arbeidet.

Det er opprettet en styringsgruppe som skal arbeide for å oppnå målene i de nordiske strategiene for bærekraftig utvikling, miljøhandlingsprogrammet, fiskeristrategien m.m.

Nordisk Ministerråd har i 2006 fått observatørstatus i Kulturarkomiteen i Europarådet (CD-PAT). Kulturminneforvaltningen har delvis innarbeidet det nye nordiske miljøhandlingsprogrammet for 2005-2008 i den reviderte strategien for bærekraftig utvikling - "En ny kurs for Norden". Handlingsprogramperioden for "Planlegging som instrument for hållbar utveckling i Norden 2001-2004" er utvidet til 2006 for å videreføre det nordiske plansamarbeidet, særlig med fokus på byutvikling. Det første nordiske seminaret om landskapskonvensjonen i 2004 følges opp med et seminar i Sverige i 2006/2007.

Temagruppen for bærekraftig mobilitet i NMR har arbeidet med problemstillinger om hvordan miljøhensyn kan integreres på en bedre måte i transportpolitikken. Flere rapporter ble publisert i 2005. Gruppen ble avvirket i forbindelse med NMRs omorganisering 2006.

Norge samordnet i 2005 den statlige frivillighetspolitikken da Kultur- og kirke departementet fikk et koordinerende ansvar for frivillig sektor. En felles innsats på dette området vil kunne føre til et bredere perspektiv og synliggjøre og øke forståelsen for sektorens bidrag til den nordiske velferdsmodellen. Frivillighetssentralmodellen er overført på to steder i Nordvest-Russland.

Samarbeidet i ministerrådene

Det nordiske kultursamarbeidet har gjennomgått en endringsprosess i 2005 og 2006. Den nye strukturen

trer i kraft 1. januar 2007 og skal være enkel og brukervennlig. Virksomheten på kulturområdet i 2006 er preget av forberedelser med sikte på avvikling av den gamle strukturen og oppbygging av den nye. Formannskapet i samarbeid med sekretariatet i Nordisk Ministerråd har en sentral rolle i arbeidet. Mange involverte aktører er med å få den nye strukturen på plass både når det gjelder innhold i programmene og forvaltningen av disse.

Parallelt med reformprosessen blir det arbeidet med en handlingsplan for det nordiske kultur- og mediesamarbeidet for 2007-2009. Planen skal behandles av kulturministrene høsten 2006. Nordisk Ministerråd arbeider for et nordisk samarbeid på det mediepolitiske området både i Norden og i internasjonale organer og institusjoner. Styringsgruppen for medium er nedlagt fra og med 1. januar 2006. Policyfunksjonene blir ivarettatt i den nye strukturen.

Det norske sektorprogrammet for formannskapet 2006, "Kunnskap, fornyelse og verdiskaping", følger opp strategiplanen "Norden som foregangsregion i utvikling av menneskelige ressurser 2005-2007". Når det gjelder IT-samarbeidet på utdannings- og forskningsområdet, fokuserer Ministerrådet på nye vilkår og områder for økt bruk av informasjons- og kommunikasjonsteknologi.

NordForsk ble etablert 1. januar 2005 som et selvstendig organ under Nordisk Ministerråd for utdanning og forskning, og erstattet Nordisk forskningspolitisk råd (FPR) og Nordisk forskerutdanningsakademi (NorFA). Strategien til NordForsk vil være klar høsten 2006. NordForsk lanserte støtteordninger allerede i januar 2006. Revisjonsarbeidet av Nordisk språkkonvensjon er i gang ved Nordens språkråd.

Det nordiske miljøhandlingsprogrammet 2005-2008 er retningsgivende for det nordiske samarbeidet på miljøområdet. Programmet fokuserer på miljø og helse, havet, natur, kulturmiljø og friluftsliv, bærekraftig forbruk og produksjon.

EU-spørsmål er et sentralt tema i formelle og uformelle møter mellom de nordiske miljøvernministrene. Videre prioriteres miljøinvesteringer i Nordens nærområder gjennom det nordiske miljøfinansieringsselskapet, NEFCO. Samarbeidet i arbeidsgruppene i miljøsam arbeidet baseres på det nordiske miljøhandlingsprogrammet og er i stor grad rettet mot arbeid i EU og andre internasjonale organisasjoner og konvensjoner.

Under det norske formannskapet i 2006 vil det nordiske næringspolitiske samarbeidet fokusere på en oppfølging av de føringene som ligger i det nye næringspolitiske samarbeidsprogrammet for perioden 2006-2010. Målsettingen er at Norden skal være blant de ledende regionene i verden når det gjelder konkurransevne og økonomisk vekst. Fra norsk side blir det i løpet av året lagt frem forslag til hvordan grensehindringsarbeidet skal føres videre i form av pådriverordninger.

Det er vedtatt et nytt handlingsprogram på energiområdet for perioden 2006-2009. Norges formannskap 2006 vil legge vekt på at det nordiske energisamarbeidet blir en sterk og aktiv deltaker i utformingen av

energipolitikken i Norden og Europa. Prioriterte områder vil være energimarkeder, bærekraftig energisystem og Norden i det internasjonale energisamarbeidet.

Det nordiske samarbeidet innenfor elektrisitetmarkedet er med på å sikre en mer effektiv, konkurransedyktig og miljømessig utnyttelse av de samlede kraftressursene i Norden. I 2005/2006 har det vært arbeidet spesielt med hvordan kvotehandler påvirker el-markedet og samordning med EUs regelverk. Grønnboken fra Europakommisjonen drøftes av de nordiske landene i løpet av 2006. Videre legger ministrene vekt på klimaspørsmål både i det nordiske samarbeidet og Østersjøsam arbeidet, blant annet gjennom regional utprøving av de fleksible mekanismene under Kyoto-protokollen og økt fokus på fremtidige globale klimavtaler. EU/EØS-spørsmål er et gjennomgående tema for arbeidet innen det nordiske energisamarbeidet overfor Nordens nærområder. De nordiske landene har også et direkte samarbeid med de tre baltiske statene og med sentrale energistyresmakter i Russland.

Det regionalpolitiske området er av betydning for Norge, ikke minst fordi det gir en annen og tidligere tilgang til EU-prosesser enn det som er mulig innenfor EØS. Det vil fremdeles være en utfordring å skape forståelse i EU for de spesielle regionalpolitiske utfordringene en står overfor i Norden, som lav folketetthet, lange transportavstander og et kaldt klima. Handlingsprogrammet på det regionalpolitiske området 2005-2008 fokuserer på samarbeid over landegrenser både i Norden og i nærområdene, og på erfaringsutveksling/kunnskapsutveksling. Under det norske formannskapet i 2006 vil Regjeringen arbeide for å få frem de nordiske og norske forutsetningene og interessene i en større europeisk sammenheng.

En ny organisasjon i ministerrådet for fiskeri og havbruk, jordbruk, næringsmiddel og skogbruk er innført fra 1. januar 2006. Den nye organisasjonen skal gi grunnlag for et mer helhetlig orientert ministerråd. Et felles handlingsprogram for sektorene fiskeri, landbruk og næringsmidler for perioden 2005-2008 skal sikre politisk helhetsperspektiv i bruken av naturressursene og for alle prosessene gjennom hele verdikjeden. Det sterke nordiske samarbeidet om genetiske ressurser, gjennom blant annet Nordisk genbank, Nordisk genbank for husdyr og Nordisk skogsbruks frø og plantearåd har ført til at Norden har fungert som en modell for regionalt samarbeid innen området. Prioriterte innsatsområder i programmet er næringsutvikling, mat og helse, biologisk mangfold og genetiske ressurser, kollektive verdier og forskning, utdanning, kompetanseoppbygging, informasjon og internasjonalt samarbeid.

Samarbeidet med de baltiske landene er omorganisert og skal gå direkte til embetsmannsgruppene. Det er etablert en embetsgruppe for hvert fagfelt fiskeri, jordbruk, næringsmiddel og skogbruk. Neste nordisk-baltiske ministermøte skal holdes i Norge 7.-8. november 2006. Prioriterte saker er bygdeutvikling og bioenergi.

Hovedmålet for den økonomiske politikken i alle de nordiske landene er høy og bærekraftig vekst i produksjon og sysselsetting, lav arbeidsløshet og lav og stabil prisøkning. Den gode internasjonale veksten har ført til

at eksporten i flere av de nordiske landene vokser sterkt. For 2007 er det ventet at avtakende aktivitet i verdensøkonomien og innstramminger i pengepolitikken vil dempe veksten noe. I motsetning til de store landene i euroområdet har de nordiske landene hatt overskudd på de offentlige budsjettene de siste årene. Flere av de nordiske land har gjennomført, eller er i ferd med å gjennomføre, reformer av de offentlige pensjonsordningene.

For å nedbygge grensehindre i Norden for borgere som beveger seg over landegrensene og borgere som har inntekter i et annet nordisk land, er det nå etablert en felles nordisk skatteportal på Internett, Det nordiske virtuelle skattekontoret. Det er ca. 8 000 treff i måneden på disse nettsidene.

Som følge av at EU/EØS-sakene får stadig mer å si for de nordiske landene, og i lys av EU-utvidelsen, har nordisk samarbeid i EU-sammenheng fått økt prioritet. EU-samarbeidet på det økonomiske og finansielle området er derfor blitt et fast punkt på dagsordenen for de nordiske finansministermøtene. Det nordiske samarbeidet i sosial- og helsesektoren hviler på felles verdier som utgjør fundamentet i den nordiske velferdsmodellen. I 2006 vedtok Nordisk Ministerråd strategien for barn og unge i Norden. Nordisk sosialpolitisk komité, EK-S, har nå et ansvar for å integrere barne- og ungdomsområdet i sine konkrete faglige aktiviteter, og ministerrådet for helse- og sosialspørsmål har et ansvar for at barn og unge er synlige på det nordiske helse- og sosialområdet. Arbeidet med utsatte barn og unge i de baltiske landene og Nordvest-Russland er fremdeles prioritert.

Innen sosial- og helsesektoren danner det nordiske nettverket et godt utgangspunkt for formelle og uformelle diskusjoner og informasjonsutvekslinger i aktuelle EU- og EØS-spørsmål. Det legges vekt på helsesamarbeidet med Nordvest-Russland og på det nordiske WHO-samarbeidet.

Nordisk samarbeid om narkotikaproblemer er prioritert av de nordiske regjeringer og institusjoner. Narkotikasaker ble etter omleggingen innlemmet i ministerrådet for helse- og sosialspørsmål (MR-S). Det nordiske narkotikasamarbeidet videreføres i en mer uformell form.

Som følge av vedtak gjort av de nordiske sosial- og helseministrene i Norden om styrking av det nordiske samarbeidet om alkoholrelaterte problemer og skader, ser vi nå nye alkoholpolitiske strategier både i WHO og Europakommisjonen. Det pågår også et samarbeid om trafikk og alkohol i regi av Nordisk trafikksikkerhetsråd.

Nordisk Ministerråd har i en årrekke medvirket til samarbeidet mellom de nordiske instituttene og kolleger i de baltiske landene og Nordvest-Russland, blant annet om tidsskriftet og utdanningsprogrammet Epi-North. Nordisk Ministerråd sonderer utsiktene for et felles nordisk prosjekt om produksjon av influensavaksine. Et slikt prosjekt vil blant annet øke beredskapen mot en fremtidig pandemisk influensa, og arbeidet sluttføres i løpet av året 2006.

De nordiske velferdsstatene har mange fellestrekk, men har også valgt ulike løsninger i organiseringen av tjenestetilbud på sosialområdet. Samarbeidet gjennom NOPUS (Nordisk utdanningsprogram for utvikling av sosiale tjenester) gir landene mulighet til erfarings- og kunnskapsutvikling i en sektor der komplekse problemstillinger krever nye løsningsmodeller.

Nordisk Ministerråds samarbeidsprogram på arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøområdet 2005-2008 danner rammen for samarbeidet i sektoren. Samarbeidet er rettet både mot arbeidslivspolitikken innenfor Norden og mot nordisk arbeidslivspolitikken i samspill med EU/EØS og andre internasjonale fora. Årets norske formannskap har understreket at arbeidsmarkeds- og arbeidsmiljøfeltet står sentralt i den videre utviklingen av de nordiske velferdssamfunnene. Temaet for formannskapsseminaret høsten 2006 er aldersdiskriminering og holdninger til seniorer i arbeidslivet. Erfaringsutvekslingen om EU/EØS-utvidelsen og hvordan det påvirker arbeidsmarkedet og arbeidsliv i Norden, med spesiell vekt på de baltiske landene og Polen, føres videre under det norske formannskapet 2006. En egen EU-informasjonsgruppe følger utviklingen.

Når det gjelder likestilling i Norden, ble det på lanseringskonferansen for det nye samarbeidsprogrammet for likestilling for perioden 2006-2010, "Med fokus på kjønn er målet det likestilte samfunnet", oppnevnt en arbeidsgruppe av nordisk ungdom som fikk i oppdrag å skrive en hvitbok. Den ble overlevert statsråd Karita Bekkemellem, som tok imot på vegne av de andre likestillingsministrene, og intensjonen er å spre den ut til nordiske ungdomsmiljø i hele samarbeidsperioden.

På likestillingsområdet er det igangsatt en rekke tiltak under handlingsplanen mot handel med kvinner og barn. Ministerrådet har vedtatt å sette av midler til et felles nordisk prosjekt i 2007 om prostitusjon i Norden, med vekt på lovgrunnlag og tiltak mot prostitusjon, kartlegging av omfanget og en analyse av hvordan kvinner og menn stiller seg til prostitusjon. Ministerrådet har også oversendt en søknad om "Urbefolkning og kjønn: likestillingsarbeid blant urfolk i det arktiske området" til samarbeidsministrene, med forslag om finansiering over prioriteringsmidlene for 2007.

Innenfor justissektoren skjer dagens nordiske samarbeid om lovgivningsspørsmål uformelt, pragmatisk og nyttebasert ved direkte kontakt mellom departementene i de nordiske landene. Samarbeidet på området for EU/EØS-spørsmål er en viktig del av det nordiske lov-samarbeidet, siden en stadig økende del av lovarbeidet er initiert gjennom EU-regler. Det er et overordnet mål å sørge for nordisk rettslikhet ved gjennomføringen av EU-regelverk i nasjonal lovgivning.

På det nordiske justisministermøtet i juni 2005 ble det konstatert prinsipiell politisk enighet om en nordisk konvensjon om overlevering for straffbare forhold mellom de nordiske landene (nordisk arrestordre). Embetskomiteen skal fullføre konvensjonen som trer i kraft i 2007.

Det neste nordisk-baltiske justisministermøte blir holdt i Finland i 2007/2008. Norge skal ha formannskapet i NBCG ("Nordic-Baltic Contact Group") i 2006/2007.

Det er også et utstrakt samarbeid mellom de nordiske lands politimyndigheter, blant annet gjennom Schengen, Europol og Interpol, samt gjennom regionale samarbeidsavtaler om bekjempelse av kriminalitet i grenseområdene.

Gjennom EØS-finansieringsordningene utvikler Norge et samarbeid med de nye medlemslandene i EU når det gjelder grensekontroll og utvikling og modernisering av institusjoner og funksjoner i kampen mot kriminalitet og i strafferettsapparatet. Både politi og fengselssystem står sentralt blant fagfeltene der Norge ønsker å hjelpe de nye og kommende EU-landene med å bli bedre i stand til å forebygge og håndtere den økende kriminaliteten.

Norske styresmakter har utviklet et godt samarbeid med russiske grensestyresmakter om alle grensespørsmål i nord. Sammen med Finland er det etablert et trilateral samarbeid for kamp mot kriminalitet over landegrensene.

Nordisk samrådsgruppe på høyt nivå for flyktningsspørsmål (NSHF) er et samarbeidsforum som drøfter aktuelle flyktning- og migrasjonspolitiske spørsmål. Målet er å legge et grunnlag for utviklingen av fellesnordiske holdninger og ordninger på området. Danmark skal ha formannskapet fra juli 2006 til juni 2007, Island fra juli 2007 til juni 2008. Norge skal ha formannskapet i 2008-2009. Det holdes to møter i året på embetsnivå og ett ministermøte.

Norge har formannskapet i 2006 i Nordisk migrasjonsutvalg som møtes to ganger i året og utveksler informasjon om spørsmål på migrasjonsområdet, om lovgivende og administrative tiltak og om statistikk på utlendingsområdet. Migrasjonsutvalget er foreslått nedlagt fra 2007.

Nordisk Ministerråd har etablert et nordisk lønns- og personalutvalg som består av ledende representanter for den statlige arbeidsgiversiden i Danmark, Finland, Sverige, Island og Norge. Utvalget er et rådgivende organ for Nordisk Ministerråd (samarbeidsministrene) og Nordisk Råds presidium i lønns- og personalspørsmål.

Det er uformelt og formelt samarbeid mellom nordiske konkurransestyresmakter når det gjelder håndheving av saker som omfatter nordiske markeder. Konkurransen i kraftsektoren og etterforskningsmetoder for å avdekke kartell følges opp spesielt.

Nordisk samarbeid utenfor Ministerrådet

På tross av ulik forankring i EU og NATO er det nordiske utenrikspolitiske samarbeidet nært og godt. Integrasjonsarbeidet i Europa og endringsprosesser innebærer at Norden i økende grad har felles utenriks- og sikkerhetspolitiske interesser. De baltiske land inkluderes i økende grad i samarbeidet gjennom jevnlike møter på utenriksminister-, statssekretær- og embetsnivå. Det er ikke en fast rotasjonsordning i koordineringen av samarbeidet, men Norge har hatt denne oppgaven i 2006 og Finland tar over i 2007.

Samarbeidet i internasjonale organisasjoner har likevel endret karakter etter at Danmark, Finland og Sverige gikk med i EU. Fra norsk side må vi derfor arbeide

for å holde ved like et nært og fortrolig samarbeid om aktuelle utenrikspolitiske spørsmål.

Det samarbeides også tett om FN-spørsmål, blant annet i kandidatspørsmål både i forhold til Sikkerhetsrådet og andre sentrale posisjoner i FN-systemet. De nordiske land støtter nå opp om Islands kandidatur til Sikkerhetsrådet for perioden 2009-2010.

Et viktig nordisk tema i 2005 var samarbeidet i prosessen frem mot toppmøtet om FN-reformer samme høst. I sluttfasen av arbeidet med toppmøtedokumentet forhandlet Norge på vegne av Norden. Dette representerer en ny side ved det nordiske samarbeidet i FN-sammenheng.

I 2006 står reformarbeidet fremdeles helt sentralt i det nordiske FN-samarbeidet. Dette gjelder blant annet arbeidet med og oppfølgingen av høynivåpanelet om reform av FN-innsatsen for miljø, humanitær bistand og utvikling som statsminister Stoltenberg leder og der Sverige også er representert. Opprettelsen av en fredsbyggende kommisjon var viktig under toppmøtet og i det videre nordiske FN-samarbeidet.

De nordiske landene samarbeider tett i ulike regionale fora i nord. I tillegg til det nordiske regjeringssamarbeidet har Finland som omtalt formannskapet i Barentsrådet fra november 2005 til november 2007, Sverige har formannskapet i Østersjørådet fra juni 2006 til juni 2007 og Norge i Arktisk råd fra oktober 2006 til oktober 2008. Sverige og Danmark overtar formannskapet i Arktisk råd etter Norge, og dette gir en sammenhengende nordisk formannskapsperiode frem til 2012.

Utenriksministrene vedtok på møtet i april 2006 å etablere et norsk-svensk-dansk samarbeid om formannskapene i Arktisk råd for perioden 2006-2012. Det var videre enighet om å etablere et felles sekretariat i Tromsø i samme periode.

Det er dessuten halvårige nordiske og årlige nordisk-baltiske konsultasjoner på hovedstadsnivå om spørsmål knyttet til henholdsvis OSSE og Europarådet.

De nordiske landenes ulike sikkerhetspolitiske orientering er ikke til hinder for samarbeid om deltakelse i internasjonale operasjoner, fredsoperasjoner. Norge planlegger å delta i en innsatsgruppe sammen med Sverige, Finland og Estland. Dette blir ikke gjort uten at avgjørelsen om dette tas på nasjonalt plan.

Samarbeidet om krisehåndtering i EU-regi på det sivile området er i dynamisk utvikling, og innen 2006 vil EU ha en innledende kapasitet for sivile innsatsstyrker som på kort varsel skal kunne utplasseres i internasjonale oppdrag.

Etter flodbølgekatastrofen i Sørøst-Asia julen 2004 har nordiske land forsterket samarbeidet om akutt krise- og katastrofehjelp. Utenriksministrene møttes på Bornholm i 2005 og vedtok en tiltakspakke for å styrke det nordiske samarbeidet i krisesituasjoner. Formålet er å systematisere og konkretisere arbeidet.

Regjeringen arbeider aktivt for å trekke Sverige og Finland inn i NATO-arbeidet med fredsoperasjoner og krisehåndtering. Norge har uttrykt ønske om at bidragsytende partnerland bør få større innvirkning på beslutningsprosessen i operasjoner de deltar i. Nor-

diske land har lang erfaring med en helhetlig tilnærming til samspillet mellom sivil, humanitær og militær innsats i konfliktområder, som blant annet fra innsatsen på Balkan og Sri Lanka og i Sudan og Afghanistan. Videre deltar nordiske land i kampen mot internasjonal terrorisme, blant annet ved å delta i de militære operasjonene i Afghanistan.

Europaspørsmålene og samarbeidet med Nordens nærområde har fått større betydning i det nordiske utenrikshandelspolitiske samarbeidet. De nordiske land har god uformell kontakt om WTO-spørsmål, som for Norges del gir informasjon om EUs drøftelser, samtidig som de øvrige nordiske land kan dra nytte av at Norge deltar i grupperinger hvor EU kun er representert ved Kommisjonen.

På det forsvarspolitiske området er de årlige ministermøtene et viktig forum for å diskutere saker av felles interesse, herunder forsvarreform, utviklingen i NATO og EU, regionale spørsmål og internasjonal krisehåndtering. Etableringen av "Nordic Coordinated Arrangement for Military Peace Support" (NORDCAPS) i 1998 representerte en forsterkning av samarbeidet. Under det norske formannskapet i det nordiske forsvarspolitiske samarbeidet fra januar 2006 legges det vekt på å gjøre NORDCAPS til et mer relevant og fleksibelt verktøy for nordisk samarbeid om deltakelse i internasjonale militære operasjoner. Samarbeidet er fullt utnyttet i forbindelse med forberedelsen av den nordiske EU-innsatsgruppen. I samme formannskapsperiode har Norge tatt initiativ til et nordisk-baltisk samarbeidsprosjekt om støtte til reform av forsvars- og sikkerhetssektoren i Ukraina i regi av NATO.

Norge overtok formannskapet i "Nordic Armaments Co-operation" (NORDAC) for en toårsperiode fra 1. januar 2005. NORDAC utgjør en selvstendig del i det nordiske samarbeidet som skal fremme kostnadseffektivt samarbeid om utvikling, produksjon, innkjøp og vedlikehold av forsvarsmateriell.

Også i utviklingssamarbeidet har de nordiske land sammenfallende syn på mange områder. Det er samarbeid om politisk dialog, koordinering av synspunkter og posisjoner i FN, Verdensbanken og internasjonale organisasjoner, samt praktisk samarbeid på landnivå. Når det gjelder det spesifikt nordiske samarbeidet har det pågående samarbeidet mellom Norge og Sverige i Afrika gitt flest konkrete resultater. De nordiske landene holder regelmessige samordningsmøter i forkant av og under styremøter i de multilaterale utviklingsorganene.

Når det gjelder det forbrukerpolitiske området, har det skjedd endringer på grunn av omstruktureringen av Ministerrådet. MR-konsulent ble lagt ned, og forbrukerministrene vedtok retningslinjer for et videre uformelt samarbeid. Det offisielle nordiske miljømerket Svanen ble ved årsskiftet 2005/2006 overført til MR-miljø av samme grunn.

Nordisk samarbeid innen transportsektoren holdes også utenfor rammen av Nordisk Ministerråd etter strukturendringen i Ministerrådet. Det er besluttet å holde årlige sommermøter, og det er formannskapet i det nordiske regjeringssamarbeid som har ansvaret for disse. Baltiske land blir invitert ved behov.

Samarbeidet på ministernivå om samiske spørsmål er uformelt, men har nær tilknytning til Nordisk Ministerråd. Målet er å styrke og utvikle det samiske folkets språk, kultur, næringer og samfunnsliv. Kontakten med Vest-Russland på politikernivå er utvidet, og det er i tråd med Nordisk Råds rekommandasjon 19/2004 om samarbeid med urfolkene i Barentsregionen hvor man ønsker å få i stand et bredere nordisk samarbeid innen samisk forskning. Det har vært arbeidet med å få etablert en samekonvensjon. Konvensjonsutkastet ble sendt på høring i februar 2006 i Finland, Sverige og Norge. Høringsuttalelsene vil bli presentert for same-ministrene og sametingspresidentene høsten 2006.

Samisk parlamentarisk råd skal tilrettelegge for at samene kan bevare og utvikle språket, kulturen og samfunnslivet sitt innenfor hver nasjonalstat, og at samene som et folk i flere stater kan bevare og utvikle disse verdiene uten å bli hindret av statsgrensene. Regjeringen ser på Samisk parlamentarisk råd som et viktig organ for det nordiske samarbeidet, et organ som styrker samisk/urfolksamarbeid i internasjonal sammenheng.

Norge, Sverige og Finland har i perioden videreført samarbeidet på embetsnivå om politikken overfor nasjonale minoriteter som i Norge omfatter jøder, kvenner, rom, romani og skogfinner. Seneste møte ble avholdt i Helsingfors i mars 2006.

KOMITEENS MERKNADER

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, lederen Olav Akselsen, Vidar Bjørnstad, Marit Nybakk, Hill-Marta Solberg og Anette Trettebergstuen, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Morten Høglund og Øyvind Vaksdal, fra Høyre, Siri A. Meling og Erna Solberg, fra Sosialistisk Venstreparti, Ågot Valle, fra Kristelig Folkeparti, Dagfinn Høybråten, fra Senterpartiet, Alf Ivar Samuelsen, og fra Venstre, Anne Margrethe Larsen, viser til Nordisk Råd og Ministerrådets betydning for kontakt og samarbeid mellom landene i Norden. Felles språk, verdier og like samfunnsmodeller legger et godt grunnlag for det nordiske samarbeidet. Gjennom sitt arbeid har Nordisk Råd og Ministerrådet i årenes løp gitt betydelige resultater: felles arbeidsmarked, passfrihet, opprettelse av Nordisk Investeringsbank, av Kulturfondet og nedbygging av grensehindre mellom landene, for å nevne noen. Samarbeidene er i stor grad basert på å betjene og involvere et bredt spekter av enkeltmennesker, store og små bedrifter og organisasjoner. Dette utgjør til sammen en betydelig politisk kapital og representere verdier som vi bør ta med oss i den løpende prosessen med å effektivisere arbeidet i Nordisk Råd og Ministerrådet for å tilpasse det til nye utfordringer.

Komiteen viser til at det nordiske samarbeidet forventes å få større betydning i et Europa som er i ferd med å bli regionalisert. Det vil dermed bli stadig viktigere for nordeuropeiske land å markere seg som en egen region. Tilhørighet til en slik region blir spesielt

viktig for Norge som har valgt ikke å bli medlem av EU. Videre gjør vår geopolitiske plassering det viktig med en regional forankring i Europa, ikke minst med hensyn til å trekke EUs oppmerksomhet mot nordområdene, sikre en helhetlig forvaltning av store havressurser i nord, og takle globale miljøproblemer som i særlig grad berører nordområdene.

Komiteen har merket seg at samarbeidsministrene i 2005 la frem forslag til endringer i Ministerrådets struktur for å fremme en tydeligere prioritering og effektivisering av samarbeidet. Norge har som formannskapsland hatt ansvar for gjennomføring av reformene og i kraft av det hatt mulighet for å prege samarbeidet i den nye strukturen. En sentral utfordring for det norske formannskapet i regjeringssamarbeidet er å finne frem til den riktige balansen mellom å fremme og effektivisere samarbeidet mellom de nordiske landene, og samarbeidet med land utenfor Norden, først og fremst i våre nærområder. Denne delen av Nordisk Ministerråds virksomhet har økt i betydning.

Komiteen har merket seg at omlegging av samarbeidsstrukturer blant annet har gått på å redusere antall ministerråd fra 18 til 11, noe som har gitt gjenværende råd større saksfelt. Dette forventes å gi bedre samordning og fleksibilitet. Det samme gjelder arbeidet med å forenkle Nordisk Ministerråds budsjettarbeid. Komiteen vil her spesielt peke på nødvendigheten av å fremme åpenhet og gjennomsiktighet i budsjettprosessen, og i selve budsjettet, for at man i større grad skal kunne se hvilke politiske prioriteringer som ligger til grunn for budsjettene. Komiteen vil fremholde, som et godt eksempel, satsingen på mindre administrasjon på kulturområdet for å sikre at en større del av tilgjengelige budsjettmidler går til kulturformål.

Komiteen viser til at det nordiske samarbeidet kan revitaliseres langs flere akser. Ikke bare strukturelt, men også gjennom en tema- og innholdsmessig tilpassing til nye utfordringer som Norden står overfor. Komiteen vil her peke på nye utfordringer knyttet til samfunnsikkerhet, beredskap for sivil krisehåndtering og tiltak mot internasjonal kriminalitet og terror. Det ville herunder være av interesse å finne frem til en mulig nordisk dimensjon i grensesnittet mellom kampen mot terror og menneskerettigheter. Et annet aktuelt område er å fokusere på levevilkår i nordområdene og å se nærmere på velferdsgapet mellom Norden og Russland. Det kan sammenlignes med tilsvarende gap mellom USA og Mexico og mellom Sør-Europa og Nord-Afrika. Komiteen viser videre til vedtak i Nordisk Råds utvalgsmøter i september i år etter forslag fra stortingsrepresentant Odd Einar Dørum:

"Nordisk Råd anbefaler Nordisk Ministerråd at den rettsvitenskapelige forskning styrkes i tilknytning til de nye mulighetene og utfordringene som åpner seg i havområdene i Nord, og at det i samarbeid med Arktisk råd arbeides for å få etablert et legalt regime i Arktis."

Komiteen har merket seg at det norske formannskapet i regjeringssamarbeidet har prioritert samarbeid i Europas nordområder, den nordiske velferdsmodellen og kunnskap, fornyelse og verdiskaping.

Når det gjelder nordområdene, har komiteen merket seg at formannskapsprogrammet fokuserer på strategien for arbeidet med klima og miljøgifter i Arktis, samt hva de nordiske land kan gjøre for å tilpasse seg klimaendringene. Norge tar over det toårige formannskapet i Arktisk råd i oktober 2006 og vil bli etterfulgt av et svensk og så et dansk formannskap. Dette betyr at formannskapet vil forbli innen Norden i seks år fremover, noe som gir mulighet for en langsiktig styring av virksomheten og markering av nordiske synspunkter.

Komiteen vil her spesielt peke på mest mulig forpliktende ordninger for finansiering av fellesprosjekter. En annen viktig sak er å gi Arktisk råd en permanent struktur for å kunne følge opp saker mellom ministermøtene, i første omgang i form av et midlertidig sekretariat i Tromsø. Komiteen vil oppfordre det norske formannskapet til å arbeide videre for en permanent struktur, og om nødvendig bidra til at dette arbeidet videreføres under det svenske og danske formannskapet.

Komiteen vil videre fremheve Barentssamarbeidet som en viktig del av samkvemmet i nord. Innsatsen mot spredning av smittsomme sykdommer og bedring av helsetilbudet i regionen generelt, miljøsatsning og folk-til-folk-samarbeid, er viktige mål for samarbeidet i denne regionen.

Når det gjelder den nordiske velferdsmodellen, har komiteen merket seg at den bygger bro over et tilsynelatende paradoks; vi har store offentlige sektorer og omfattende arbeidstagervern, samtidig har vi en relativt lav arbeidsledighet og en sterk økonomisk vekst. Den nordiske velferdsmodellen tiltrekker seg nå oppmerksomhet langt utenfor Nordens grenser. Komiteen viser til det nylig avsluttede Velferdsforskningsprogrammet til Nordisk Ministerråd. Komiteen imøteser en tilbakemelding i neste stortingsmelding om nordisk samarbeid om hvordan råd og anbefalinger, som springer ut av dette programmet, kan brukes for å fremme den nordiske velferdsmodellen.

Når det gjelder det norske formannskapets prioriteringer, vil komiteen peke på betydningen av å fokusere på den nordiske velferds- og samfunnsmodellen som sådan, herunder hvordan definere, presentere og fremme denne modellen. Et for stort fokus på tradisjonelle sosialpolitiske temaer vil kunne virke fragmenterende i forhold til en slik overordnet tilnærming. Komiteen har merket seg at forskningsmidler over NordForsk kan brukes til å forske videre på den nordiske velferdsmodellen.

Når det gjelder satsingen på kunnskap, fornyelse og verdiskaping, viser komiteen til etableringen av NordForsk. Det er et selvstendig organ under Nordisk Ministerråd med ansvar for nordisk samarbeid innen forskning og forskerutdanning. De nasjonale forskningsrådene og andre organer som finansierer forskning og universitetene, er sentrale aktører. Hensikten er å fremme forskning av høyeste internasjonale kvalitet.

Komiteen viser til den store betydningen av dette samarbeidet siden nordiske land sammen står betydelig sterkere innen forskning og innovasjon - og i konkurransen om europeisk forskningsfinansiering - enn hva

hvert enkelt land gjør alene. At Nordisk Ministerråd vil bruke 1/8 av sitt kommende budsjett på forskning, burde dessuten være en inspirasjon for de enkelte lands nasjonale innsats på dette viktige og fremtidsrettede området.

Komiteen viser til at foruten å fremme prioriteringene som det norske formannskapet har, er det viktig å videreføre tidligere formannskapsinitiativer. Et sentralt område har vært å forbedre privatpersoners og næringslivets muligheter for grenseoverskridende virksomhet i Norden. Dette anses som en viktig oppgave da det kan ligge betydelige effektivitetsgevinster i å bygge ned grensehindre i Norden. Dette gjelder spesielt for små og mellomstore bedrifter og gründere og bør ses i sammenheng med innsatsen for å utvikle Norden som en næringsregion.

Komiteen har merket seg at det i Nordisk Råd pågår en diskusjon om hvordan intensivere arbeidet med å fjerne grensehindre mellom de nordiske land. Komiteen vil i den forbindelse peke på at Ministerrådet tidligere har hatt en egen rapportør som har kartlagt og foreslått tiltak for å fjerne slike hindre. Det norske formannskapet i 2006 har valgt en annen metode i dette arbeidet.

Komiteen vil understreke at arbeidet med å fjerne grensehindre for de nordiske innbyggere er viktig. I den sammenheng vil komiteen fremheve betydningen av at formannskapet har en pådriverrolle i arbeidet. Videre mener komiteen en bør vurdere en institusjonalisering av dette arbeidet knyttet til en nordisk ombudsman. Innbyggerne i Norden kan henvende seg hit for å få hjelp i konkrete saker, samtidig som ombudsmannen vil være en pådriver overfor de nordiske myndigheter for å løse opp i unødvendige og dårlig begrunnede grensehindre. Komiteen mener Regjeringen må medvirke til at en slik utredning skjer.

Komiteen har merket seg at når det gjelder nær-områdene, er samarbeidet med de baltiske land gått over i en ny fase. Det er nå fullt ut likeverdig i form og innhold, med en forsterket politisk dialog og bortfall av bistandspreget prosjektfinansiering. Komiteen anser dette som en gledelig utvikling som vitner om at Nordisk Ministerråd har vært med på å bryte ned gamle skillelinjer i Europa. Komiteen finner det videre gledelig at de baltiske landene kan delta på lik linje med de nordiske landene i rammeprogrammet Nordplus, som går på nettverkssamarbeid og korte studieopphold.

Komiteen vil understreke betydningen av samarbeidet med Russland, blant annet gjennom det nordisk-baltisk-russiske samarbeidet. Sosial- og helsespørsmål, en bærekraftig utvikling, en demokratisk samfunnsutvikling og ikke minst en fri presse, samt utvikling av en regulert markedsøkonomi bør stå sentralt. Komiteen har merket seg at samarbeidet med Russland også omfatter et eget Russlandsprogrammet som bl.a. omfatter et eget kunnskapsoppbyggings- og nettverksprogram.

Komiteen understreker betydningen av å følge opp arbeidet Nordisk Ministerråd har igangsatt i forhold til Hviterussland, spesielt med henblikk på å fremme menneskerettigheter og demokrati.

KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til meldingen og rår Stortinget til å gjøre følgende

v e d t a k :

St.meld. nr. 26 (2005-2006) - om nordisk samarbeid - vedlegges protokollen.

Oslo, i utenrikskomiteen, den 18. oktober 2006

Olav Akselsen
leder

Anne Margrethe Larsen
ordfører

